

## ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ КІНОРЕЦЕНЗІЇ

Серед журналістських критичних матеріалів ключовою вважається рецензія. Сучасні дослідники дають дуже схожі визначення рецензії. Так, С.Кость у навчальному посібнику «Вступ до журналістики» пропонує таке тлумачення: «Рецензія – аналітичний жанр журналістики (і літературно-мистецької критики), що оцінює твори художньої літератури і мистецтва, наукову творчість, а також тексти, що відображають будь-який вид життєдіяльності людини і суспільства» [4, с.337]. І.Михайлин зазначає, що «Рецензія – жанр, у якому передбачається інтерпретація та оцінка сучасного художнього або наукового твору. Типологізується за видами мистецтва (літературна, театральна, художня, музична) та за глибиною осмислення явищ (анотаційна, аналітична, дискусійна, відкритий лист)» [5]. Загалом, науковці підкреслюють, що «рецензія – це дослідження, аналіз (перш за все критичний) твору художньої літератури, мистецтва, науки, журналістики тощо» [2, с.194]. Основним функціональним призначенням журналіста у процесі рецензування є виявлення та інтерпретація імпліцитних смислів твору, які залишаються недоступними для пересічного читача/ глядача. З огляду на інтенсивність сучасного інформаційного потоку та неможливість охоплення всього масиву мистецької й наукової продукції, критичний відбір об'єкта аналізу вимагає від автора чіткої детермінації соціокультурної чи наукової значущості обраного явища. Жанрова специфіка рецензії полягає у домінуванні аналітичного складника над описовим, що виключає простий переказ змісту на користь усебічного об'єктивного дослідження структури та концепції твору. Науково-критичний підхід передбачає побудову логічно завершеного доказового міркування, де центральна авторська теза щодо якості чи фаховості об'єкта аналізу підкріплюється системою ґрунтовних аргументів, що забезпечує верифікацію зроблених висновків.

Кінорецензія – типологічний різновид жанру, що, за словами К.Єськової, «здійснює детальний аналіз кінопродукту з метою встановлення його мистецтвознавчої й загальнолюдської цінності, формування у читача високих естетичних ідеалів» [1, с.155]. У. Зьомко розглядає кінорецензію як мовленнєвий жанр і визначає як «критичний відгук на твір кіномистецтва, який відбиває лінгвокультурні ознаки концептуалізації дійсності у сфері кінематографічної діяльності. Іntenція автора рецензії у кінокритиці як головний текстотвірний чинник зумовлює реалізацію комунікативних

стратегій, тактик та добір відповідних мовленнєвих ходів, частотність та мовні маркери яких відображають лінгвокультурні і гендерні ознаки певної лінгвокультурної спільноти» [3, с.28]. Дослідниця підкреслює, що спеціалізована кінокритика орієнтується на ґрунтовний аналіз кінотвору та всі аспекти кінематографічного процесу, де особлива увага приділяється інтелектуальній складовій, філософському осмисленню ідейно-тематичного змісту й залученню глибокого пізнавального контексту, зрозумілого професійній спільноті. Натомість якісна та побутова кінокритика мають більш прикладний характер, фокусуючись на викладі сюжету, оцінці акторської майстерності, постаті режисера та висвітленні здобутих нагород. При цьому побутовий сегмент критики, який здебільшого обирає об'єктом аналізу резонансні та сенсаційні стрічки, характеризується підвищеною емоційністю та використанням яскравих експресивних засобів для вираження авторської оцінки.

Варто також зазначити, що кінорецензування вважають одним із найбільш трудомістких і складних видів критичного аналізу через багатоаспектну природу самого об'єкта дослідження. На відміну від літературної критики, де фокус уваги зосереджений переважно на тексті та його авторі, кінокритик змушений працювати із синтетичним видом мистецтва, що вимагає одночасної та комплексної оцінки режисерської концепції, сценарію, акторської інтерпретації, а також візуального й музичного оформлення твору. Таким чином, рецензент має збалансувати аналіз зусиль цілого творчого колективу, що потребує від нього глибоких знань у різних галузях мистецтва.

Науковці зазначають, що сучасна кінорецензія функціонує як складний синтетичний жанр, що поєднує в собі елементи мистецтвознавчого аналізу, публіцистичної гостроти та маркетингового інструментарію. Жанрова специфіка сучасної критики визначається її багаторівневою структурою, де поруч із традиційним аналізом режисерської концепції, сценарію та акторської гри обов'язково присутній розгляд технологічних аспектів (візуальних ефектів, звукового дизайну) та контекстуальних зв'язків. Тематичне наповнення сучасної кінорецензії значно розширилося за межі суто художнього обговорення фільму, дедалі частіше охоплюючи гострі соціальні питання, політичні меседжі, культурні тенденції, питання ідентичності, гендеру чи історичної пам'яті; визначають відповідність твору актуальним етичним нормам. Часто рецензія виходить за межі самого фільму, перетворюючись на коментар до актуальних суспільних процесів.

Особливу роль відіграє стратегічна спрямованість тексту (за спостереженням У. Зьомко), де автор, використовуючи різні тактики – від відвертого розвінчання («стратегія на пониження статусу») до ідеалізації («стратегія на підвищення статусу»), формує в читача певну систему оцінок.

Завдяки цифровізації жанр набув інтерактивності, що проявляється в тактиках діалогу з аудиторією та самопрезентації критика як лідера думок, що робить сучасну кінорецензію не просто текстом про фільм, а активним учасником соціокультурного процесу. Також важливою особливістю є мультимедійність і адаптація до цифрового середовища: кінорецензії публікуються не лише у друкованих виданнях, а й у блогах, на платформах, у соціальних мережах, де вони можуть супроводжуватися трейлерами, кадрами чи відеоформатами. Це впливає на стиль – він стає більш стислим, яскравим і часто неформальним.

Отже, сучасна кінорецензія постає як динамічний і багатогранний жанр, що поєднує глибокий мистецтвознавчий аналіз із актуальною публіцистикою та елементами масової комунікації. Складність жанру зумовлена необхідністю комплексної оцінки колективної праці режисера, сценариста й акторів, що реалізується через розмаїття авторських стратегій – від об'єктивного представлення до емоційного розвінчання чи ідеалізації. Тематично кінорецензії виходять за межі аналізу фільму, охоплюючи ширший соціокультурний контекст і актуальні суспільні проблеми. Водночас розвиток цифрових медіа зумовлює її орієнтацію на інтерактивність, стислість і наближеність до читача.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. Єськова К. В. Жанрові модифікації сучасної кінорецензії (на прикладі рецензій на фільм «Захар Беркут» А.Сейтаблаєва та Д. Вінна). Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі». Запоріжжя, 2020. С. 155–160.
2. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навчальний посібник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2012. 352 с.
3. Зьомко У. Лінгвокультурні, текстотвірні та гендерні особливості рецензії у кінокритиці : дис....канд. філол. наук: 10.02.04 /Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2019. 272 с.
4. Кость С. Вступ до журналістики : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 512 с.
5. Михайлин І. Основи журналістики. Київ : ЦУЛ, 2002. 284 с.